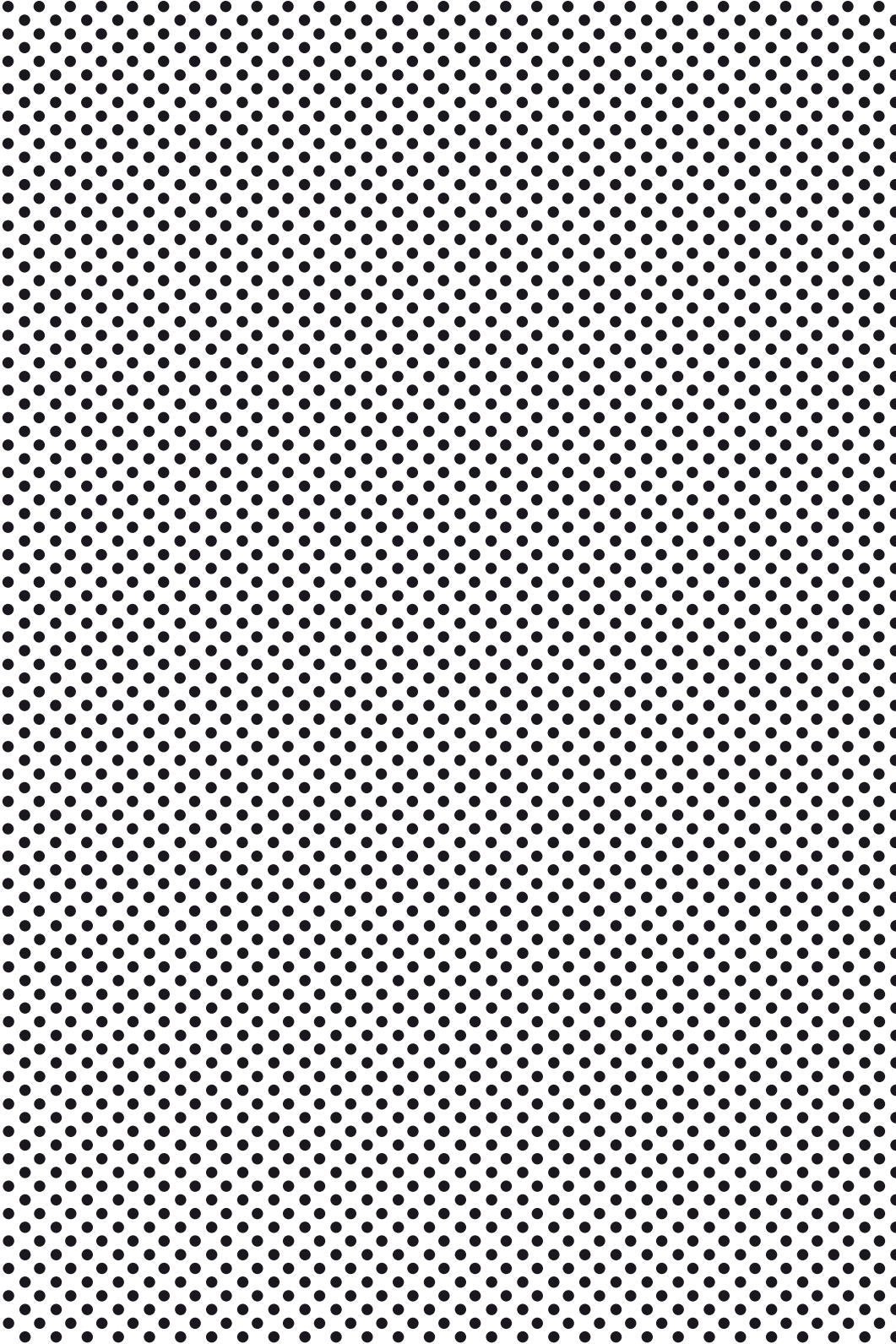

De vegades les nits es fan
molt llargues, els ulls es queden
secs d'estar tanta estona oberts
i dormir es fa impossible.
L'únic que funciona en aquests
casos, per poder conciliar el son,
és emprendre el viatge
cap al perquè de les coses,
que segurament és a l'interior
de cadascú, ben a tocar.

LA PERLA NEGRA

#Narratives

AMADOU BOCAR SAM DAFF

LA PERLA NEGRA

La perla negra

© del text: Amadou Bocar Sam Daff, 2019
© de la il·lustració de la coberta: Shutterstock, 2019
© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2019

Primera edició: març del 2019

Publicat per Edicions Saldonar
Alfambra, 16, 5è 2a
08034 Barcelona
edicions@saldonar.com
www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch
Disseny de la col·lecció: Enric Muñoz
Disseny de la coberta i maquetació de la tripa: Octavi Gil Pujol
Impressió: BookPrint
Distribució: UDL

IBIC: FA
ISBN: 978-84-17611-10-1
Dipòsit legal: B. 3165-2019

Imprès a Catalunya · *Printed in Catalonia*

Edicions Saldonar és membre de l'associació d'editorials independents
Llegir en Català, juntament amb Alrevés/Crims.cat, L'Avenç,
BiraBiro Editorial, Edicions del Periscopi, Editorial Les Hores,
Raig Verd Editorial, Sembra Llibres i Tigre de Paper.

Tots els drets reservats. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre,
per qualsevol mitjà, sense el permís d'Edicions Saldonar.

Taula

Mirar i ensenyar a mirar des de fora i des de dins,
per Joan Manuel Tresserras, 9

Ruta promesa o malson?,
per Raúl Martínez Ibars, 11

Quan toca marxar, quedar-se és un deshonor, 15

Benvinguts a Europa, 29

El tren, 45

No hi ha final feliç al Zurich, 57

L'estada a l'hotel del CIE, 65

El vol, 77

Al Senegal, 85

Kayar, 95

Hamady, amfitrió, 109

La cooperativa, 117

Els dubtes, 141

Bruna al país de l'hospitalitat, 159

A Kayar, amb Nene Coumba, 179

El Senegal de Bruna, 193

Mirar i ensenyar a mirar des de fora i des de dins.

JOAN MANUEL TRESSERRAS

President de la Fundació Josep Irla

Catalunya és un país extraordinàriament plural i complex. Amb una població ben preparada per encarar els reptes d'un món profundament globalitzat i interrelacionat. D'arrels mestisses i composició sempre canviant. De formes culturals sincrètiques que de vegades deriven en mutacions i originalitats sorprenents. Però encara hi ha molts itineraris personals i familiars que no han estat exposats.

Els nostres relats disponibles mostren un desequilibri que empobreix el conjunt. No pas perquè hi sobrin les referències a una tradició que ha garantit les grans continuïtats històriques del país, sinó perquè n'hi falten de fonamentals. Necessitem més històries diferents. Necessitem altres memòries i altres referències. Per poder pensar-nos sencers. Per sentir que tenim a l'abast els materials imprescindibles per identificar-nos i poder-nos reconèixer. Per poder respectar-nos i interessar-nos els uns pels altres.

Per això *La perla negra*, aquesta història que ens ofereix Amadou Bocar Sam Daff, a banda dels seus mèrits literaris, és tan important. Mira i ens ensenya a mirar des de fora i des de dins. Ens permet una aproximació a una realitat catalana a la qual bona part de la ciutadania no hem tingut gaire accés. I ens és absolutament fonamental. Amb aquesta peça literària i les moltes que encara han de venir, l'imaginari català d'avui és una mica més complet.

Ruta promesa o malson?

RAÚL MARTÍNEZ IBARS

Subdirector de la Fundació Cepaim

Fa gairebé vint-i-sis anys, un home travessava els Pirineus. No era francès, ni tan sols europeu. Era un senegalès i arribava a Barcelona amb la intenció de regularitzar la seva situació. Era Amadou Bocar Sam Daff, l'autor de *La perla negra*. Com a tot immigrant, els seus inicis no van ser fàcils. Va treballar com a venedor ambulat i, quan va poder, va fer el salt cap a una ocupació més coherent amb la seva vocació social. Va aprendre el català i el castellà i aviat es va comprometre amb la vida associativa, treballant en la construcció d'una societat que accepti amb naturalitat el fet migratori, la diversitat d'origens i cultures, des d'una perspectiva intercultural.

Sam, com l'anomenem els que el coneixem, ha traslladat a una història d'amor entre un jove senegalès, Samba, i una jove catalana, Maria Magdalena / Bruna, els anhels i les dificultats de tot procés migratori i de la convivència intercultural. A través de la ficció, desco-

brim en primera persona què pot impulsar algú a abandonar la seva família, el seu poble i el seu país, i, només amb les mans, introduir-se en un món desconegut; els seus anhels i les seves esperances, el substrat cultural i espiritual que sosté la crida a l'aventura; els perills del viatge per mar, en què tantes persones han perdut la vida els últims anys; la por provocada per la dura acollida rebuda, quan Samba creu que ha arribat, per fi, al lloc dels seus somnis: el pas pel CIE, l'adaptació com a immigrant irregular, sense cap dret, sempre exposat a ser detingut i expulsat; la naturalitat amb què es creen les xarxes de suport mutu i solidaritat, i les dificultats que trobem per entendre el món referencial, simbòlic, de l'altre.

El llibre relata una història narrada amb humor, que permet suportar amb un somriure les dures situacions que viu el protagonista, plena de petits malentesos que transiten per la quotidianitat del que és senzill i real, com les vides dels personatges, en un viatge d'anada i tornada que ens ensenya no només les desgràcies d'un immigrant sense papers, sinó també les del repatriat, la de qui és tornat al seu país com se'n va anar, amb una mà al davant i una altra al darrere.

La perla negra és, a més d'una història de ficció, un testimoni. Un testimoni ple de complicitats amb els que coneixen i saben de què parla, i una història plena de tendresa per a qui vulgui saber. També és un al·legat contra les mirades esbiaixades i plenes de prejudicis que

encasellen les persones pel seu color, origen o condició física.

A la seva ocupació com a activista en favor dels drets humans, com a treballador infatigable per defensar la convivència intercultural, com a persona compromesa en la recerca de vies segures per a les migracions i amb el desenvolupament dels països d'origen de les persones migrants, Amadou Bocar Sam Daff suma ara la seva faceta d'escriptor, des de la qual ens parla i ens ensenya el que coneix tan bé: l'aventura dels que emprenen la ruta promesa cap a un món millor, que, massa vegades, acaba convertida en un malson.

Quan toca marxar, quedar-se és un deshonor

Samba neix a Diaoube. El nom que els pares trien per a la criatura és el que s'acostuma a posar al fill segon de la família, és la tradició dels peuls.

Tots els habitants del poble, que s'han dedicat des de sempre a l'agricultura i la ramaderia, no oblidaran mai l'any d'aquella terrible sequera, en què van perdre gairebé tot el bestiar.

El futur hereu de la família Ka, tot i que el seu pare no era cap creient fervorós, passa als set anys, com la resta de companys, a l'escola alcorànica, seguint una norma que havien adoptat els peuls, de tradició pagana, per preservar la bona convivència amb els veïns que practiquen l'islam.

El petit Samba va a l'escola i fa de pastor d'ovelles i vaques. La professió ja li ve marcada pel naixement, és la manera que els seus tenen de garantir la continuïtat de la cultura i l'ofici. Ni el pare de Samba ni el seu oncle, que va viure molt de temps a Fouta com a pas-

tor per a una ramaderia privada, tenen la intenció de fer del nen un marabut, un mestre de l'escola alcorànica. Aquest ofici estava reservat als *torobés*, alguns dels quals no dubten a fer arribar el seu arbre genealògic fins al profeta Mahoma.

Amb les sequeres continuades, passa el que havia de passar: els peuls, pastors i nòmades per essència, s'han de dedicar a la pesca, i això és més estrany que veure una hiena cuidant cabres i ovelles.

Quan el pare de Samba perd el bestiar, emigra al poble de pescadors de Kayar, i confia el fill a un marabut de Fouta, que està passant una temporada a Rufisque, i després ha de tornar a la seva localitat, a l'època de les pluges. Els seus deixebles li paguen l'educació dedicant-se a conrear els camps que té. Samba no té cap dificultat per adaptar-se a la nova realitat, que també és la seva, a grans trets.

Al cap de poc temps, ja entrant en l'adolescència, està ben integrat en l'entorn social i cultural de Fouta, i domina l'Alcorà molt més que la seva família. La joventut està cada vegada més exposada a deixar-se seduir per la temptació d'emigrar, en lloc d'insistir en els estudis, ja sigui a l'escola francesa o a l'alcorànica.

El mite de l'emigració es transmet a l'ètnia peul a través de cançons, com ara «Lade seeko», 'Obrir-se al món'. També per mitjà de llegendes i proverbis, alguns dels quals proclamen que quan les forces s'esgoten, n'hi ha d'haver d'altres que agafin el relleu, o que quan una

persona s'obsessiona pel que li pot passar en un lloc desconegut, perd de vista les oportunitats que pot tenir. Aquestes idees són compartides majoritàriament, i molt en especial a Fouta.

Al seu poble d'adopció, Samba Kethio Bondo fa una vida gens rutinària, plena d'activitats des de l'alba fins que el sol es pon, i de vegades fins i tot més enllà del crepuscle. Comença a fer de pescador, de *mool*. Quan les últimes piragües que havien sortit a pescar tornen a port, les reben les dones que cuiden les cases, els nens que juguen a la rodalia i compradors de peix que venen de pobles de l'interior. Aquesta és l'estampa típica d'un dia qualsevol en una població costanera del Senegal.

Com a pastor convertit en pescador, Samba no té l'oportunitat d'anar a una escola francesa, i per tant ha tancat el camí cap a l'ascensió social, perquè l'educació en un d'aquests centres és l'única via que permet la millora. Això, com a mínim, és el que prediquen els acòlits del colonialisme. Bona part de la població, però, s'hi ha rebel·lat per fer front a aquest determinisme, i ja són moltes les persones que se n'han sortit que no s'han educat als centres dels francesos.

Samba es guanya la vida com pot pescant, i no es pot queixar perquè la seva és una existència envejable si s'ha de comparar amb la d'un *modou*, que és el nom comú amb el qual es designa els emigrants, sobretot els que es dediquen a la venda ambulat a Europa.

Internet encara no ha arribat a la seva vida, i per tant encara no ha estat sotmès als estímuls del món virtual, però sí que li arriba l'efecte crida dels veïns que han emigrat i que a l'estiu reprenen l'existència a casa. Per a ell és prou evident que, amb la pesca i prou, no arribarà a materialitzar mai les seves aspiracions, els seus somnis.

Hi ha emigrants que quan tornen al poble fan una vida d'alt nivell, comparada amb la local, i no es refereixen mai a la soledat i la precarietat que pateixen en el nou país de residència, ni parlen mai dels sacrificis que han hagut de fer, ni de les humiliacions sofertes als bars i les platges. Un espectador ingenu pot arribar a pensar que fora d'allà tot s'aconsegueix de seguida i sense gaire esforç.

Els comentaris sobre els èxits, i també els fracassos, de les persones immigrades solen expressar-se en espais públics, com ara els mercats. Les persones grans en parlen sota els arbres, i elogien aquest o aquell altre fill del poble perquè ha contribuït a la construcció de la mesquita, del dispensari o de l'escola, o perquè ha portat els pares a la Meca. Al Senegal, als pobles, les places públiques, els mercats o les embarcacions de pescadors es comparteix la informació i es comenta de tot, i sempre s'afegeixen ingredients perquè les històries siguin més atractives.

Aquell estiu, arriba la notícia que els ocupants de la primera piragua que havia sortit en direcció a Europa

han arribat a destí, i ressona a les ràdios i les televisions d'arreu. El boca-orella és intens. Molta gent està sorpresa, perquè no és cap secret que les costes europees són lluny, i ningú amb una mica de seny ha arribat a pensar mai que se'n sortirien, els ocupants de la fràgil nau.

Samba rep la novetat amb esperança, perquè no perd de vista que el mitjà que han utilitzat els joves ocupants de la piragua forma part de la seva vida de cada dia, i ell és molt hàbil en el seu maneig.

Quan arriba a l'embarcador s'incorpora a la conversa dels homes. Escolta els altres i no hi intervé gaire. En el seu cap comencen a germinar unes idees que prèviament, pensa, ja han estat plantades, com una llavor, tot i que a ell no l'afecta la precarietat que obliga molts companys de l'Àfrica central a emprendre una aventura incerta.

Sap que allò de viatjar és cosa dels altres, que ell està fet per pescar i prou, que contemplar altres cels i conèixer altres mons no és el seu destí. No pot evitar, però, que la imaginació se li descontrolï, que les seves expectatives augmentin, que l'«enveja sana» el comenci a derrotar veient tot el que té aquell veí que ara resideix a Itàlia. Les preguntes l'assalten, el fan dubtar, va arreplantant en el seu interior l'expectativa d'una vida millor per a ell, i en conseqüència per a la seva família, a tan sols uns quants dies de viatge en piragua.

Un altre dia, de nou a l'embarcador, les converses les protagonitza l'arribada a les Canàries d'un grup de piragües procedents de Nouadhibou, la capital eco-

nòmica de Mauritània. La duresa de les imatges que arriben no sembla que espanti els aspirants a resoldre el dilema que es plantegen, i que resumeixen amb la frase «Barça Mba Barzac», ‘Barcelona o la mort’.

Mig convençut del que vol fer, Samba comença a temptejar el seu entorn, buscant companys que estiguin disposats a acompanyar-lo en l’aventura europea, i a informar-se sobre els mitjans que li caldrien per fer-ho possible: la piragua, un motor de molts cavalls i un GPS. S’imagina ell mateix com a part d’un equip ben preparat, com el capità fins i tot, a punt per sortir des de Kayar, des d’on sabia que havien iniciat la navegació algunes embarcacions. En el seu interior, ho veu clar, la decisió ja està presa. Marxarà.

Un cop convençut del tot, marca al calendari el dia exacte en què abandonarà el seu país. Una setmana abans de la sortida, comença a enllestir els preparatius necessaris: consultar els marabuts, aconseguir amulets i aigües beneïtes... Tot plegat, estratègies a què els africans s’agafen per vèncer la por davant les adversitats i els perills.

La seva família, mentrestant, sospita alguna cosa. No en tenen cap certesa, però una o altra s’ensumen, tot i la discreció absoluta de Samba, que organitza la seva odissea sense modificar gens ni mica la seva vida rutinària de pescador.

Nene Coumba, la seva mare, com hauria fet qualsevol altra, detecta la mínima modificació de la conducta

i el posat del seu segon i estimat fill. Està alerta, molt al cas, perquè sempre li volta pel cap el record del seu primer fill, que havia mort ofegat als dotze anys. Amb total discreció, consulta el seu xaman de confiança, que li confirma que Samba està preparant un viatge molt perillós, i li prediu que tot i que els mitjans que té són precaris, el destí el portarà a arribar a un port segur en bones condicions.

Sense dir res a ningú, Nene Coumba prepara l'entorn místic per propiciar un bon viatge, i just un dia abans de la sortida de Samba el crida i l'informa que ho sap tot, però que no pateixi, i li dona la seva benedicció i els amulets que li ha proporcionat el xaman.

Samba avisa el seu pare que marxarà just aquella mateixa nit. El pobre home no té cap altre remei que beneir-lo, i li confia un amulet que havia heretat del seu pare. S'acomiada d'ell dient-li: «Que tinguis un viatge alegre, tant com has alegrat la meva vida, i espero que ho continuïs fent. Que Déu et protegeixi com m'ha protegit a mi, a la teva mare i a les teves germanes». Recita les lliçons de l'Alcorà i escup a les mans obertes del seu fill, que recull aquesta benedicció plena d'amor i de convicció espiritual. Samba li respon amb una paraula: «Amén».

Surt de casa i s'adona que té la mare al darrere, amb una galleda plena d'aigua. Nene Coumba rega els passos del seu fill fins a la porta de sortida, i després li dona la mà dient-li: «Que Déu el Totpoderós faci que

el camí sigui tranquil perquè ens has donat respecte i obediència». Mira cap al cel, i acaba: «Que la llet de la mare sigui el teu àngel de la guarda». No pot contenir les llàgrimes, que tenen incorporats l'afecte i la tristesa d'una mare que s'acomiaada deixant en mans de Déu el destí del seu fill.

Després de dir adeu, l'últim adeu, Samba es dirigeix cap a l'embarcador, sense mirar enrere, amb passos segurs i fermes. Hi ha quedat amb els altres membres del comboi. Tots comparteixen el desig d'una vida millor. Tots han fet les consultes prèvies, cadascú al seu xaman de confiança. Tots tenen la cintura plena d'amulets, amb versos de l'Alcorà escrits en un paper i coberts amb una tela o amb la pell d'un animal. N'hi ha alguns que ni tan sols han vist mai abans el mar. Saben dels perills que han d'afrontar, però la seva determinació és ferma, en cap cas dubten que poden millorar les seves condicions de vida i les de les seves famílies.

Just abans d'embarcar, Samba recita la consigna que el seu pare i el seu mestre li han donat perquè la repetís abans de tocar l'aigua del mar. L'ambient no és gens alegre, no és un grup de joves que marxen d'excursió. Es respira la solemnitat, l'alta càrrega d'emocions. Tenen ben impresa a la consciència la seguretat que posen la vida en joc. Aquesta sensació no és nova per a Samba, ja l'havia tingut quan era petit. Llavors, la seva mare li explicava les llegendes d'uns avantpassats remots, la família de Koli Tenguella, un famós conqueridor que

havia mobilitzat moltes persones per sacrificar la seva vida per la pàtria.

Tots els viatgers tenen una cosa en comú, un nexa d'unió: la il·lusió d'arribar a Europa. La por, però, els encongeix el cor. És el moment de callar i resar. És la filosofia tradicional de la seva ètnia: quan una persona pensa en el que li pot passar en el trajecte i en el lloc de destinació, perd les oportunitats que pot tenir, perquè no moure's de la seguretat de casa implica que les opcions bones seran per als altres, per als que han tingut la valentia de fer el pas. Samba torna a recordar els moments de la seva infantesa, quan escoltava les llegendes endolcides dels cants dels trobadors, que animaven els joves a viatjar i a buscar la prosperitat, sense tenir en compte el preu a pagar.

Samba obté la dignitat de ser el número dos de l'embarcació. Quan el capità arrenca el motor, ha de contenir la por que li bomba el ritme del cor. El nom de Déu, Al·là, seguit de Mohammad i del marabut sona com a música de fons en una piragua que, ara, no va a buscar peix, sinó que transporta mar enllà persones amb motxilles carregades d'il·lusió i de projectes.

Nota com si el cor li volgués fugir del pit, però la confiança que li han inspirat les paraules de Nene Coumba li venen de cop al pensament, com si fos una il·luminació, i es posa a pensar i a confiar en la idea que ningú pot desmentir el destí. L'únic que val és deixar-se portar per la protecció dels àngels de la guarda,

als quals els pares i el xaman ja han demanat l'empara. No li fa gaire por el mar, perquè s'hi ha criat i hi ha viscut moments de molta emoció, i algun que altre perill, al llarg de la seva trajectòria com a pescador.

Ja mar endins, quan deixa de veure per la popa les llums del seu país, la por li va desapareixent, va quedant enrere amb els escumalls que obre la piragua. Per a ell, i probablement per a tots els altres, el futur té més importància que el passat. Les preocupacions se centren en l'organització del viatge, a partir d'aquest punt, seguint sempre les ordres del capità, que té molta experiència en la navegació, perquè ell és també pescador de professió.

La primera nit no és tan tranquil·la com les anteriors al seu poble, per descomptat, en què sempre es despertava amb la seguretat de sentir veus familiars. És molt difícil, dormir, i les converses continuen fins ben tard, quan, abatuts pel cansament, acaben buscant el refugi del son.

A l'alba, el mar els convida amb la brisa matinal a alegrar-se perquè ja han superat el primer dia, i les ones suaus converteixen els elements en còmplices de la travessia. Despertar-se és un regal de Déu, i els intercanvis dels «bon dia» sonen tal com s'haurien produït als embarcadors de Kayar. Escalfen aigua per fer el cafè, conscients que l'esperit de col·laboració encara és més important allà que a terra. Troben a faltar, però, l'esmorzar a casa, amb una ració generosa de menjar.

El mar també es comença a despertar, l'onatge augmenta i aconseguix fer trontollar la nau. La mirada de Samba es creua amb la d'un noi que, per la cara que fa, no ha vist en la vida una onada gran. Veure-li la por als ulls provoca que un engranatge nou activi el seu cor, i de cop la preocupació que encara li queda es converteix de manera miraculosa en energia pura, i sap que la seguretat en ell mateix ja és definitiva. S'acosta al jove, que entra en pànic i plora, i li diu, amb una mirada plena d'amabilitat: «La nostra llet materna és, després de Déu, la nostra protecció i l'àngel de la guarda». En aquell moment, el noi reviu les sensacions de la seva infància i es deixa caure contra els braços de Samba, que l'abraça i li fa companyia amb afecte, de la mateixa manera que ho hauria fet la seva mare. Nota que estan compartint l'energia positiva que uneix la família. Quan se li acaben d'eixugar les llàgrimes al pit de Samba, el xicot torna a néixer i assumeix la delicada innocència amb què els nens desafien els perills.

Al vespre del tercer dia, el GPS indica que s'aproximaven a aigües internacionals. A poc a poc van quedant al darrere les últimes onades, l'aire càlid del continent africà. Els més supersticiosos resen en direcció contrària, per donar les gràcies a l'Atlàntic per haver-los protegit.

La benvinguda no és afectuosa. En aquesta altura de l'oceà, les onades fortes volen coincidir amb la nit fosca. Un sentiment que ja s'ha convertit en familiar torna a ressonar en el cor dels tripulants. La por que

senten ha provocat la coincidència de pregàries en llengües diferents, que ambienten la piragua en forma de murmuris o en veu alta. La fusió de rituals sembla conformar una ona magnètica que transforma en energia la suma de tots els desitjos. És com si Déu, a qui tots demanen protecció, hagués traslladat les peticions als déus de l'Atlàntic, que acaben acceptant l'embarcació amb una benvinguda dolça.

Una sensació de barreja de tranquil·litat i de cansament apareix el quart dia. L'esgotament físic es reflecteix en els rostres. Mentre s'esdevé el crepuscle del cinquè dia, després de sopar, el capità cedeix el comandament a Samba, que tot seguit anuncia des del mig de la piragua que si no passa res arribaran al destí al cap de quatre dies. Si algú hagués tingut el poder d'introduir-se en les ments dels altres, segurament hi hauria vist la mateixa imatge, la que es crea quan se somia arribar a terra ferma i desembarcar. La confiança i la serenitat que transmet el capità propicien que aquesta visió sigui possible.

El novè dia, el GPS indica que són a prop del port de Los Cristianos, a l'illa canària de Tenerife. És el mateix lloc on abans s'havien mullat els peus milers d'africans, coberts de mantes i amb la salut malmesa, recollits per policies, voluntaris i treballadors de la Creu Roja. El capità anuncia que hi estan a punt d'arribar i que potser han de considerar la possibilitat de desembarcar de matinada, i confiar que els resos de la travessia hagin

inhibit els radars de les forces de control de la costa espanyola.

Per primera vegada en tot el trajecte, hi apareixen veus de discrepància sobre la voluntat del capità. N'hi ha que pensen que no cal esperar per desembarcar, i d'altres argumenten que la discreció és la millor aliada per tocar terra i diluir-se en la natura. Samba, que és un dels més respectats del grup, argumenta que si ha pogut aguantar durant nou dies, bé que pot esperar unes quantes hores més. L'acord no hi arriba i la tensió augmenta, fins al punt que el capità amenaça de tornar a alta mar. El silenci es torna a fer l'amo de la piragua. Passen uns minuts sense que ningú protesti, que tothom interpreta com un assentiment tàcit a acceptar el desembarcament a l'alba. L'altra opció és més arriscada i voluntariosa, i pocs n'hi ha que estan disposats a tirar-se a l'aigua i nedar fins a la riba.

El dibuix de satisfacció a la cara del capità reflecteix l'orgull per la feina acomplerta. Als rostres dels altres es llegeix la il·lusió, i als cors els sona un ritme sincronitzat amb els mateixos acords, «Al-hamdu li-l·lah», l'agraïment a Déu, tot i que encara no han tocat terra. Les hores que queden per abandonar la nau a alguns els semblen una eternitat.

La nit s'acomiada i la frescor del dia es fa sentir. El capità, amb decisió ferma, augmenta la velocitat i emproa cap al port de Los Cristianos, reconegut comunament com la porta d'Europa. Quan el tenen ben a

la vista, els africans queden impressionats contemplant aquest monstre salpicat de colors i dibuixos semblants als que adornen les piragües del seu país.

En el moment solemne de desembarcar, els membres del comboi es concentren i es posen a resar per intercedir davant la divinitat perquè els concedeixi el do de la invisibilitat, per poder escapar amb facilitat dels controls, que ja coneixen perquè els han vist a la televisió. Saben que pot ser que la policia els estigui esperant.

Quan les primeres llums del dia es barregen amb la claror dels focus del port, la piragua que Samba va batejar com a *Ngari Ngawle*, en record de l'hipopòtam que va matar un home per conquerir la seva estimada, es vol barrejar amb els vaixells que hi ha amarrats, però el soroll que fan alerta els agents de la policia, que encara no estan abatuts del tot després d'una llarga nit de vigilància. Tot i la confiança en la mediació dels seus xamans, quan baixen a terra es troben que tot d'homes vestits de caqui els criden l'alto. Seguint una consigna prèvia que els havia alligonat per si es trobaven en una situació com aquella, els africans comencen a córrer, sense saber on van. Els agents de l'ordre són pocs i els agafen desprevinguts, no són capaços de controlar un equip ben disciplinat que ja actua sense les ordres del seu capità.

Ja són en un país nou, fugint per uns carrers que no coneixien, plens de llum artificial i de cotxes.